

جامعه‌شناسی ادبیات عامه

(بررسی سیر تاریخی شکار، پوشاک، خوراک و پیرایه در ایران)

مؤلفان:

دکتر آسیه ذبیح نیا عمران

عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

دکتر سکینه عباسی

محمدرضا جعفری

سرشناسه	: ذبیح‌نیا عمران، آسیه، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: جامعه‌شناسی ادبیات عامه (بررسی سیر تاریخی شکار، پوشاک، خوراک و پیرایه در
مشخصات نشر	: یزد: هومان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ز، ۲۸۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۴-۰۸-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: ایران -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی
موضوع	: فرهنگ عامه -- ایران
موضوع	: پوشاک -- ایران -- تاریخ
موضوع	: آرایش -- ایران -- تاریخ
موضوع	: آشپزی ایرانی -- تاریخ
شناسه افزوده	: عباسی، سکینه، ۱۳۶۰ -
شناسه افزوده	: جعفری، محمدرضا، ۱۳۵۰ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ج ۲ / ۱۳۹۰ GR
رده بندی دیویی	: ۳۰۹۵۵/۳۹۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۲۸۹۲۱

انتشارات هومان

جامعه‌شناسی ادبیات عامه (بررسی سیر تاریخی شکار، پوشاک، خوراک و پیرایه در ایران)

شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۴-۰۸-۱

مؤلفان: دکتر آسیه ذبیح‌نیا عمران - دکتر سکینه عباسی - محمدرضا جعفری

چاپ اول - بهار ۱۳۹۴

قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

حروفچینی، صفحه آرایی: انتشارات هومان

لینوگرافی، چاپ و صحافی: زیتون

یزد - میدان مارکار - مجتمع تجاری آزادی - طبقه اول - صندوق پستی ۸۹۱۶۷۹۸۱۵۷

تلفن: ۳۶۲۸۰۵۲۱، تلفکس: ۳۶۲۹۰۴۷۵

Web: www.hoomanpress.com

www.hoomannashr.ir

Email: info@hoomanpress.com

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب متعلق به انتشارات هومان است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول: جامعه‌شناسی ادبیات عامه
۹	اجتماعیات در ادبیات فارسی
۱۲	ارزش‌های اجتماعی
۱۴	هنجارهای اجتماعی
۱۷	فرهنگ عامه
۱۹	فرهنگ خاص
۲۰	خرده فرهنگ
۲۱	فصل دوم: شکار در فرهنگ و ادب پارسی
۲۳	شعر نخجیرگانی در ادب پارسی
۲۵	شکار در فرهنگ ایران
۲۶	دربینگی شکار
۲۷	اهمیت شکار در فرهنگ و هنر ایران
۳۲	جوارح، ضواری و ابزار شکار
۳۲	شکره یا اشکره (پرنده‌گان شکاری= پرنده‌گان شکارکننده)
۳۳	باز
۳۷	باز در اساطیر جهان
۳۹	باشه

صفحه	عنوان
۴۱	چرخ (چرخ)
۴۵	شاهین
۶۷	بازنامه‌ها
۶۸	شاهین در اساطیر جهان
۷۱	طفری
۷۲	انواع ضواری (حیوانات شکاری)
۷۲	سگ
۷۲	بوز
۷۳	سیاهگوش
۷۴	پرندگان شکار شونده
۷۴	تذرو
۷۹	چکاو
۸۲	چکاو در اساطیر جهان
۸۳	خشنسار
۸۵	دراج
۸۷	کبک
۹۰	کبک در اساطیر جهان
۹۰	کلنگ
۹۳	کلنگ در اساطیر جهان
۹۴	ابزار شکار
۹۴	تیغ و شمشیر
۹۵	نیزه

صفحه	عنوان
۹۵	گرز
۹۵	کمند
۹۵	فتراک
۹۶	تیر و کمان
۹۷	فلاخن
۹۸	خشت و زوین
۹۸	نور
۹۸	ارابه
۹۸	تفک
۹۹	کمان گروه یا گلوله کمان
۹۹	شکار جرگه
۱۰۱	آداب شکار
۱۰۳	شکار از دیدگاه اسلام
۱۰۴	احکام اسلام در باره شکار
۱۰۷	فصل سوم: نگاهی به پوشش در ایران
۱۰۸	پوشاک در دوران باستان تا عصر ساسانی
۱۲۲	پوشاک در دوران اسلامی
۱۲۵	پوشاک در عصر امویان و عباسیان
۱۲۸	پوشاک در دوره سامانیان و صفاریان
۱۲۹	پوشاک در دوره غزنویان و سلجوقیان
۱۳۵	پوشاک در عصر خوارزمشاهیان تا تیموریان

صفحه	عنوان
۱۳۶	پوشاک دوره صفویه
۱۴۰	پوشاک دوران افشاریه
۱۴۱	پوشاک دوران قاجاریه
۱۴۲	پوشاک دوران معاصر
۱۴۵	پوشاک گروه‌های مذهبی
۱۴۶	عبا
۱۴۶	عمامة
۱۴۸	پوشاک زرتشتیان
۱۴۹	پوشاک یهودیان
۱۵۰	پوشاک ارامنه
۱۵۱	عناصر مشترک پوشاک ایرانیان
۱۵۲	پوشاک زنان
۱۵۵	شاهسون‌ها
۱۵۶	پوشاک عشایر بویه احمد و کهگیلویه
۱۵۸	لباس فشقایی
۱۶۰	لباس قاسم‌آبادی
۱۶۰	پوشاک عشایر شهر بابک
۱۶۴	لباس کرمانشاهی
۱۶۵	پوشش مردم لک
۱۶۷	پوشش خراسان
۱۷۰	پوشاک اقوام بلوچ
۱۷۱	پوشاک حوزه دریای خزر

صفحه	عنوان
۱۷۲	لباس زنان ترکمن
۱۷۴	پوشاک سواحل خلیج فارس
۱۷۵	برخی از انواع دیگر پوشاک
۱۷۹	فصل چهارم: نگاهی به خوراک در ایران
۱۷۹	خوراک ایرانیان از دیدگاه مستشرقین
۱۸۱	خوراک ایرانیان در سفرنامه دکتر جکسن
۱۸۲	خوراک ایرانیان در سفرنامه شاردن
۱۸۴	خوراک ایرانیان در سفرنامه اولتاریوس
۱۸۷	غذاهای محلی عشایر شهر نایک
۱۹۶	خوراک در خراسان
۱۹۹	خوراک مردم لکستان
۲۰۴	خوراک مردم بوشهر
۲۰۵	خوراک عشایر بویر احمد و کهگیلویه
۲۰۷	فصل پنجم: پیرایه‌ها در فرهنگ عامه
۲۰۷	تاریخچه استفاده از زینت‌آلات در ایران
۲۰۷	زینت‌آلات بومیان ساکنان فلات ایران و ایلامیان
۲۰۸	پیرایه در دوره مادها
۲۰۹	پیرایه در عصر پارسیان
۲۱۰	زینت‌آلات پارت‌ها
۲۱۱	زینت‌آلات ساسانیان
۲۱۲	زینت‌آلات دوران اسلامی

صفحه	عنوان
۲۱۲	زینت آلات بلوچ
۲۱۳	پیرایه عنایر بویر احمد و کهگیلویه
۲۱۳	زینت آلات فشقایی
۲۱۶	زینت آلات بندری
۲۱۷	زینت آلات اقوام ترکمن
۲۱۸	انواع رنگ‌ها به عنوان زیور و زینت
۲۱۹	خالکوبی
۲۱۹	حنا
۲۲۰	سنگ‌های زینتی و فلزات گرانها در فرهنگ عامه
۲۲۲	الماس
۲۲۵	بسد
۲۲۵	بلور
۲۲۵	عقیق
۲۲۷	بیجاده
۲۲۷	جزع
۲۲۷	فیروزه
۲۲۸	رخام
۲۲۸	زمرد
۲۳۰	کهربا
۲۳۰	لعل
۲۳۱	مروارید
۲۳۱	یاقوت

صفحه	عنوان
۲۳۳	فلزات گرانبها
۲۳۳	علا
۲۳۵	نقره
۲۳۷	فهرست منابع

www.ketab.ir

مقدمه

فرهنگ عوام [عامه، عامیانه] یا فرهنگ مردم، آداب و رسوم، باورها، زبان، هنر، ادبیات، یا سنن و رفتارهای اجتماعی طبقه عامه یا عموم مردم را در بر می گیرد. آنچه مسلم است این است که ایران زمین گهواره‌ی تمدن بشریست. سرزمین کهن و پهناور ایران از دیرباز همچون پلی تمدن‌های باختری و خاوری را به یکدیگر پیوند داده و به همین سبب جایگاه داد و ستد فرهنگ‌ها و تمدن‌های گوناگون نیز بوده است. فرهنگ مردم ایران زمین بازتابی گسترده از اختلاط تمدن‌ها و اعتقادات و باورهایی است که در مسیر این کنش و واکنش به وجود آمده‌اند، رشد کرده‌اند و صادر شده‌اند. عواطف، باورها و به طور کلی روح زندگی گذشتگان را در این گستره می‌توان بازشناخت.

ویژگی دیگر فرهنگ عامه آن است که گذشته را به اکنون پیوند می‌دهد. فرهنگ مردم ساخته‌ی توده‌ی مردم است و بازتاب روشنی از اندیشه‌ها و سنت‌های مردمی است. ملت‌های قدیمی بیش از سایر ملل، اعتقادات و باورهای عامیانه دارند به خصوص آن‌هایی که با نژادهای گوناگون در ارتباط بوده و در نتیجه آمیزش و تماس آداب، اخلاق، آیین‌ها و افکاری تازه‌تر بین آن‌ها متولد شده است و نسل به نسل و زبان به زبان در بین آن‌ها باقی مانده است. ایران از جمله آن

سرزمین‌هاست که اعتقادات و باورهای مختلف و گسترده‌ای در این کشور به وجود آمده است.

به‌طور کلی فولکلور بر شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، روحی، جسمی و حتی علمی یک جامعه و رابطه افراد جامعه با یکدیگر و ارتباط یک جامعه با جامعه دیگر تأثیرگذار است. یکی از جلوه‌های زندگی مادی عوام مبحث شکار، خوراک، پوشاک، پیرایه و ... است؛ این که به چه شکل هستند؟ چگونه تهیه می‌شوند؟ در چه مواقع خاصی استفاده می‌شوند؟ و چه نام و اصطلاحی برای آن‌ها به کار می‌برند؟ همچنین اصطلاحات و لغات خاصی که عوام به این امور و مانند آن اختصاص داده‌اند و همگی مقوله زندگی مادی عامه‌ی مردم را شامل می‌شوند. مؤلفان مجموعه حاضر نیز تلاش نموده‌اند تا شمه‌ای از زندگی مادی عوام را در اقوام و طوایف مختلف ایرانی به نمایش بگذارند.

این مجموعه به پنج فصل تقسیم می‌شود که به ترتیب به شرح زیر است:

جامعه‌شناسی ادبیات عامه، شکار و آداب آن در فرهنگ عوام، پوشش اقوام مختلف ایرانی، غذاهای محلی و پیرایه‌ها.